

להתזדנע

ולהגלות מחמדי התורה בכל דף בשי"ם

פסחים דף נו

מילוי דאגרתא

מאמר אמירת 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'

בפסחים דף נ"ו. דאמר רבי שמעון בן לקיש, ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם, ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכניה. אמר שמא חס ושלום יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו, שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך, אין בלבנו אלא אחד, באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

אמרי רבנן, היכי נעביד, נאמררוהו, לא אמרו משה רבינו, לא נאמררוהו, אמרו יעקב. התקינו שיהו אומרים אותו בחשאי. אמר רבי יצחק אמרי דבי רבי אמי משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה, אם תאמר יש לה גנאי, לא תאמר יש לה צער, התחילו עבדיה להביא בחשאי. אמר רבי אבהו התקינו שיהו אומרים אותו בקול רם מפני תרעומת המינין, ובנהרדעא דליכא מינין עד השתא אמרי לה בחשאי.

- א -

גודל שבח אמירת 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'

אבל מצד שני 'הרי אמרו יעקב', והיינו כי כשם שיעקב מצד קדושתו ראוי לשבח השם יתברך בשבח הזה, הרי בכל אדם מישראל יש דבר מה של חלקי קדושה, שמצד זה ראוי כל אדם בצד מה לומר 'ברוך שם כבוד מלכותו'.

ולכן אמרו משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה, והכוונה היא שמדמה הנשמה הנבדלת לבת מלך, כי הנשמה היא נאצלת מן השם יתברך בלבד, והגוף הוא מן האדמה. והנשמה היות שהיא קדושה וטהורה, הוא משתוקקת אל השבח הזה, כי מצד קדושתה ראוי לה השבח הזה, וכל דבר משתוקק אל הראוי לו. ולכן אמרו 'שהריחה ציקי קדירה', שהריח שייך לנשמה ביותר, כמו שאמרו בברכות דף מ"ג: איזה דבר שהנשמה נהנה ממנה, הוי אומר זה הריח, ויש לה תשוקה לומר שבח זה. אכן מצד שני אם 'תאמר יש לה גנאי', והיינו כי הנשמה נמצאת בתוך הגוף, ואמירתה תלויה גם בגוף, והרי הגוף מצדו אין ראוי לה השבח הזה, ונמצא שהנשמה רוצה בדבר שאין שייך לה, וזה בודאי גנאי הוא לה. אכן מצד אחר, 'לא תאמר, יש לה צער', דסוף סוף מצד הנשמה עצמה ראוי לה השבח הזה, ולכן אם 'לא תאמר יש לה צער'.

לכן הכריעו בדבר ותקנו לומר 'ברוך שם כבוד מלכותו' בחשאי ובהסתר, ולא בנגלה, והוא מפני כי מה שראוי לאדם השבח הזה הוא רק מצד הנשמה, שהיא יושבת בסתר בחדרי חדרים, כמו שאמרו בברכות דף י'. 'תבוא הנשמה שהיא יושבת בסתר בחדרי חדרים', ולכן אומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו' בחשאי הנסתר, כמו שיושבת הנשמה בחדרי חדרים.

אמנם ביום הכפורים, מצד סילוק הדברים הגופניים, יש לאדם קדושה יתירה, כמו שאמרו (שבת דף קי"ט). 'ולקדוש ה' מכובד' (ישעיה נ"ח) זה יום הכפורים, שאין בו אכילה ושתייה, וכיון שהאדם אינו נמשך ביום זה אחר הגופני ונקרא קדוש, לכן ראוי לישראל השבח הזה אף שלא בנסתר. אבל בשאר ימות השנה אומרים אותו רק בנסתר, מפני כי רק מצד הנשמה, שהיא נסתרת, ראויים ישראל לזה השבח, עכ"ל המהר"ל.

כיוצא בזה, הנה בח"א מהרש"א כתב שמה שיעקב אמר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' היה מפני ששמע בניו שהיו מזכירים שם שמים באמרם שמע ישראל ה', וכמו שאמרו ביומא דף ל"ה: דכשהזכיר כהן גדול את השם ביום הכפורים היו עונין אחריו בשכמל"ו, ולמדוהו בדף ל"ו. מקרא דכתיב

אמירת בשכמל"ו הוא שבח של קדושה נעלית ששייך ליעקב אבינו שנקרא 'קדוש' / אמירת בשכמל"ו בבית המקדש / אמירתו ביום הכפורים בקול רם / בכל איש ישראל יש ניצוץ של קדושת יעקב אבינו / יעקב אבינו אמרו בשעת קבלת עול מלכות שמים / משה רבנו ראה עד סוף כל הדורות

- נצח ישראל למהר"ל, מהרש"א ישמח ישראל על פי נר ישראל -

א. פירושים רבים נאמרו בספרי דרוש להבין סודה של דבר, מדוע בחר לו יעקב אבינו ע"ה לומר בקריאת שמע גם 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', ואילו משה רבנו ע"ה כשאמר 'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד' לא אמר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. וגם במה שמתעורר לנו ספק אם לומר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' או לא, והמשילוח לבת מלך שהריחה ציקי קדירה, שאם תאמר יש לה גנאי, ואם לא תאמר יש לה צער, וההכרעה בזה הוא לאמרו בחשאי, וצריך ביאור בפשר הדבר.

המהר"ל מפראג בספרו נצח ישראל (פרק מ"ד) מבאר שאמירת שבח זה של 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' הוא שבח נעלה וקדוש מאוד, שהמלאכים אומרים אותו לפני הקב"ה, מאחר שהם נבדלים וקדושים מן החומר, והוא שבח הראוי רק לקדושה נעלית, ולכן דוקא בבית המקדש מחמת גודל קדושתו היו עונין על כל ברכה 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. כיוצא בזה, ביום הכפורים שהאדם מסולק משפלות החומר, שאסור באכילה ובשתיה ומשאר ענינים הגשמיים, עד שהאדם קדוש והוא במדרגת המלאכים, ביום זה אומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו' בקול רם, כמו המלאכים, אשר ראוי להם שבח זה.

והנה מעלתו של יעקב אבינו ע"ה נקרא בשם קדוש ה', כמו שנאמר (ישעיה כ"ט) 'הקדישו את קדוש יעקב', לפיכך היה ראוי לומר שבח זה של 'ברוך שם כבוד מלכותו'. אכן משה רבנו היות שאמר 'שמע ישראל' אל כל איש ישראל, לכן לא אמר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', כי שבח זה שייך דוקא למי שהוא בקדושה עליונה, ומשה אמר 'שמע ישראל' כנגד כל אדם, ולא כל אדם שייך לשבח זה.

ומעתה יש לנו בית הספק אם לומר שבח זה או לא, כי מצד אחד, כמו שמשוה רבנו לא אמרו מפני שדיבר לכל איש ישראל, אין לנו לומר שבח זה,

לעולם ועד, לא כן כששמע יעקב את השם שהיה כפי קריאתו.

והוא מיישב דבריו על פי מה שכתב בספר נר ישראל מהמגיד הק' מקאזניץ שאז בעת הסתלקות יעקב אע"ה מן העולם ובמעמד שבטי יה, היה אז האויר והמקום כמו המקדש והקדשי קדשים, והזכירו את השם ככתבו, ולכן היה באמת דוגמת בית המקדש שהיה ראוי לומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

ועל פי זה הוא מבאר דלכן לא אמרו משה רבנו ע"ה, כי משרע"ה רעיא מהימנא נתן התורה הק' הנצחית לכל הדורות, לכל איש ואיש כפי ערכו ובחינתו, וכפי המרומוז במאה"כ (תהלים ל"ג) 'ממכון שבתו השגיה אל כל יושבי הארץ' שר"ת של מ'מכון ש'בתו ה'שגיה הם אותיות 'משה' דהיינו שמה רבנו היה משגיה בדורות אחרונים, וראה שיהיו גם אנשים שיהיו בבחי' יושבי הארץ, היינו בארציות, ויהי' משוקעים בחומר, ולא יהי' בגודל קדושת וטהרת הלב והמוח, ולכן לא אמר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. א

- ב -

אמירת בשכמל"ו תיקון על הוצאת שם ה' שלא כהוגן

השכינה, ואם כן אינם ראויים להוציא שם הקב"ה אחרי שתי תיבות, ולכן אחרי שאמרו שמע ישראל ה' אלהינו, אמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, כדי לתקן מה שהוציאו שם השם אחרי שתי תיבות בלבד. אמנם בימי משה שהיתה השראת השכינה במילואה וכבוד ה' במחנה, אמרו שמע ישראל ה' אלהינו ולא אמרו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, כי בדין הוא שהוציאו שם השם אחרי שתי תיבות.

ואנחנו שנמצאים בגולה אנו מסופקים בזה אם השכינה נסתלקה מאתנו, או שאפילו בגלות שכינה עמנו, וכמאה"כ (ויקרא ט"ז) 'השוכן אתם בתוך טומאתם', ולכן אנו מסופקים בזה אם לומר בשכמל"ו אחרי הזכרת שם ה' מיד אחרי שתי תיבות כמו שאמר יעקב, או שגם בהיותנו בגלות השכינה בתוכינו, וא"כ ראויים אנחנו להזכיר שמו ית' גם אחרי שתי תיבות בלבד.

וזה שהמשילו חז"ל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה שאם תאמר יש לה גנאי ואם לא תאמר יש לה צער, והנמשל הוא כי לומר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' הוא לנו לגנאי, כי בזה אנו מגלים שאין השכינה בתוכינו, ולא היה לנו לומר שמו של הקב"ה מיד אחרי שתי תיבות, כי לכן אנו מתקנים פגם זה על ידי אמירת ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אכן אם לא נאמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד יהא לנו צער כי אולי אין השכינה בתוכינו, והזכרנו שם השם שלא כדת, לכן תקנו לאמרו בחשאי, כדי שלא יהא לבוז בפומבי, ע"כ.

(דברים ל"ב) 'כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו'. ולכן משה רבנו לא אמר בשכמל"ו בפרשת שמע ישראל שנכתבה בתורה, מפני שלא אמרו ברוך קבלת עול מלכות שמים, אלא בדרך לימוד לישראל, ולא היה שייך לענות אחריו בשכמל"ו.

אכן אנו כשקורין קריאת שמע בדרך קבלת עול מלכות שמים, היה ראוי לומר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' כשם שאמרו יעקב בשעת קבלת עול מלכות שמים שקבלו בניו עליהם. אמנם היות שלא אמרה משה בתורה היה נחשב גנאי להוסיף על דברי משה ולהפסיק באמירה בקול רם 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בין ה' אחד" ל'ואהבת', אמנם היות שאמרו יעקב בקבלת מלכות שמים, גם אנחנו אומרים זה עכ"פ בחשאי, עכ"ד.

ובספר ישמח ישראל פ' ויחי (אות ד' ד"ה והמהרש"א) מביא דברי המהרש"א, וכתב דלכאורה אין דבריו מובנים, שהרי בבית המקדש היה הכהן גדול מזכיר את שם המפורש ככתיבתו, ולכן היו עונין ברוך שם כבוד מלכותו

מה שבני ישראל מזכירין שם ה' אחרי אמירת שתי תיבות של 'שמע ישראל' הוא סימן לקרבתם אל השכינה / יעקב בשעת סילוק שכינה חשש שאינו בדין להזכיר שם ה' אחרי שתי תיבות

- יערות דבש -

ב. בספר יערות דבש ח"א דרוש ט"ו (ד"ה וזהו) מפרש הדבר על פי מה שאמרו בגמ' (חולין דף צ"א:) חביבין ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת, שישראל אומרים שירה בכל שעה, ומלאכי השרת אין אומרים שירה אלא פעם אחת ביום וכו', וישראל מזכירין את השם אחר שתי תיבות שנאמר 'שמע ישראל ה' וגו', ומלאכי השרת אין מזכירין את השם אלא לאחר ג' תיבות כדכתיב 'קדוש קדוש קדוש ה' צבאות'. וכתב, דהכוונה בזה היא כי מדרגת ישראל היא במדרגה עליונה יותר ממדרגת מלאכי השרת, והם קרובים אל הקב"ה יותר ממלאכים ושרפים, ולכן אומרים שירה בכל יום, וגם מזכירין שמו ית' מיד אחרי שני תיבות. לא כן מלאכי השרת שאינם קרובים אל השי"ת כמו עם ישראל, אינם רשאים לומר שירה בכל יום, וגם אינם רשאים להזכיר שמו של הקב"ה כי אם אחרי אמירת שלש תיבות.

והנה בשו"ע סי' כ"ה סעיף ו' ברמ"א מובא דמי שח"ו הזכיר שם ה' שלא כהוגן צריך לומר אחריו 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', ובזה הוא מתקן במקצת מה שהוציא שמו ית' שלא כהוגן.

והנה כשראה יעקב שנסתלקה ממנו שכינה, היה חושב שהסתלקות השכינה הוא מפני שהם אינם ראויים להשראת השכינה, כי הם רחוקים מן

השלמות והוספות

והוא מביא שם שנחלקו חכמי האמת איזה מן התיבות אלו חסרין בזמן הגלות, כי הרה"ק רבי אלימלך מליזנעסק ז"ע והרה"ק המגיד מקוזניץ ז"ע אמרו שנחסר תיבות 'כבוד מלכותו', והיינו שנחסר גילוי המלכות בעולם, והרה"ק ממעזביז ז"ע ושאר ספה"ק אמרו שנחסר תיבות 'לעולם ועד'.

ובספה"ק אוהב ישראל (פרשת וישב ד"ה ויאמר) מביא ג"כ בשם הר"א ז"ע שכעת נחסר תיבות 'כבוד מלכותו', ושהיה מפרש בזה מה שמתפללים אבינו מלכינו גלה 'כבוד מלכותך' עלינו, שיושלמו שני תיבות אלו. אכן הוא כתב, שלעת עתה נחסרו תיבות 'לעולם ועד', על דרך שאמרו בגמ' (ב"ב ע"ה:) שלעת עתה נקרא הקב"ה 'קדוש', ולעתיד לבא יהא נקרא 'קדוש לעולם ועד', והיינו שלעת עתה חסר מלוי השם של הקב"ה, ועל זה מתפללים, ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש 'לעולם ועד'. והוא מפרש דזה מרומוז במאה"כ שם 'הלא אחיך רועים בשכ"ם', שהוא ר"ת של ברוך שם כבוד מלכותו, שבזמן שבני ישראל רועים בגלות, חסר תיבות 'לעולם ועד'.

א בספר ישמח ישראל שם מבואר דעיקר השבח של 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' יושלם ויתגלה לעתיד לבא כשיתקדש שמו יתב' בעולם, ולכן אמרו אז יעקב אבינו כיון שנתגלה אליו ברוח קדשו קץ הימין, אבל משה רבנו ע"ה לא אמרו בתורה, כי התורה ניתנה לכל הדורות מאז עד ביאת משיחינו, גם כשעדיין לא מתגלה כבוד מלכותו בעולם כראוי.

וכתב עוד, דבגמרא חגיגה דף י"ג: מקשה דכתיוב אחד אומר 'שש כנפים שש כנפים לאחד', דהיינו שהחיות יש להם שש כנפים, ובכתוב אחד אומר 'וארבע כנפים לאחת להם', ומשני, לא קשיא כאן בזמן שבית המקדש קיים, כאן בזמן שאין בית המקדש קיים, והיינו שכביכול אחרי חורבן בית המקדש נתמעטו כנפי החיות. וכתב דבזה"ק אי ד'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' נקראים ו' כנפים, והיינו ששש תיבות אלו הם כנגד הכנפים של החיות. ונמצא לפי זה דבזמן הגלות שנתמעטו כנפי החיות, הוא מפני שיש חיסור בשלימות של 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', שזה כנפים של החיות, וחסר מהם שתי תיבות, כדוגמת חיסור שתי כנפים מן החיות.

תא שמע. מאי להתוודע!

שיעורי שמע בנושאי התוודע

על ידי מגידי השיעורים המפורסמים

הרה"ג ר' מנשה רייזמן שליט"א - אידיש
 הרה"ג ר' ארי' ואלדן שליט"א - אנגלית
 הרה"ג ר' יוסף נחום שטרומ שליט"א - עברית

גליון יומי בלשה"ק ובאנגלית

עם שיעור ערוך בלשון צח ונעים המקיף נושא מרכזי בדף מראשוני הראשונים עד אחרוני האחרונים, עם עריכה וחלוקה כך שהקורא יוכל לבחור גם קטע או מבחר קטעים מתוך הגליון

שאלון סיכום שבועי

מבחנים בסגנון אמריקאי אשר יעזרו למנויים לשנן ולזכור את הנלמד למטן יעמדו לימים רבים

שו"ת עם הרבנים הגאונים שליט"א

תמיד רצית לדון בענין על הדף תמיד נשאר לך שאלות נקודתיות שלא היה לך מענה עליהם. מהיום לא עוד.

מגידי שיעור בדף היומי מוזמנים להצטרף לחודש ניסיון חינם, נא לציין בהתקשרותכם.

... מסלול מיוחד גם ללומדי 'דף הכולל' [20 דף לחודש]

להצטרפות ומנויים: 718-298-24-16

מנוי חודשי ע"ס \$4 בלבד

lehisvada.com

לייגט אריין א ספעציעלע געשמאק אין דעם דף היומי

איערע מסכת פסחים וועט האבן אינגאנצן א אנדערע טעם בע"ה

הערליכע גליונות על הדף • טעגליכע שיעורים יקרים מתוקים מדבש

שרייבט אייך שוין איין אין להתוודע פאר די סימבאלישע פרייז פון

14 <<<

אדער 44 פארן באקומען אין פאסט צווי וואכן פריער

רופט און די הנאה וועט געהערן בלויז צו אייך! 02-990-4001